

มุมมองต่อชีวิตที่สะท้อนภาวะความเป็นผู้ใหญ่ ความแตกต่างระหว่างบัณฑิตที่ทำงานแล้วกับบัณฑิตที่ยังไม่ได้ทำงาน

Life Perspectives Reflecting Adulthood Differences between Job-experienced and Non-experienced Graduates

อักษรารักษ์ หลักทอง*

Aksarapak Lucktong

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี กรุงเทพมหานคร 10140

School of Liberal Arts, King Mongkut's University of Technology Thonburi, Bangkok 10140 Thailand

*Corresponding author E-mail: aksarapak.luck@mail.kmutt.ac.th

(Received : May 23 2020 ; Revised : July 14 2020 ; Accepted : July 20 2020)

บทคัดย่อ

การเปลี่ยนผ่านของชีวิตวัยรุ่นตอนปลายเข้าสู่วัยผู้ใหญ่มีเหตุการณ์ชีวิตที่เปลี่ยนแปลงหลายอย่าง เช่น การสำเร็จการศึกษาและเข้าสู่ชีวิตการทำงาน ซึ่งเป็นก้าวสำคัญของพัฒนาการวุฒิภาวะในการเชื่อมต่อนองกับบริบทสังคมแวดล้อมที่กว้างขึ้น การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบความแตกต่างของมุมมองต่อชีวิตที่สะท้อนภาวะความเป็นผู้ใหญ่ เปรียบเทียบระหว่างบัณฑิตที่ได้สัมผัสกับชีวิตการทำงานแล้วกับบัณฑิตที่ยังไม่ได้ทำงานภายหลังการสำเร็จการศึกษา เก็บข้อมูลแบบสอบถามออนไลน์จากบัณฑิตมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2561 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่ทำงานแล้วให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการเวลา การบริหารการเงินส่วนบุคคล และการกำหนดเป้าหมายชีวิตและวางแผนไปสู่เป้าหมาย มากกว่าผู้ที่ยังไม่ได้ทำงาน สะท้อนให้เห็นภาวะความเป็นผู้ใหญ่ของกลุ่มบัณฑิตจบใหม่ที่มีประสบการณ์ทำงานแบบเต็มตัว ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการเติบโตในชีวิตต่อไป

คำสำคัญ : การเปลี่ยนผ่านของชีวิต, วัยผู้ใหญ่, ชีวิตการทำงาน

Abstract

Adolescence and transition into adulthood is a time where life events including education completion and job entry are important. This important step of maturity development could link persons themselves to the greater society. This study aims to examine the differences in graduates' viewpoint reflecting adulthood on these late adolescents between those who had participated into a full-time job and those who had not yet. Data from KMUTT graduates (for academic year 2018) was collected by using the online questionnaires. Results found that persons who had experienced employment after finishing study were more likely to emphasize time-management, personal financial management, and goal setting, comparing to those who had not got a job yet. Findings indicated the growing maturity among job-experienced young population and it could support life development of the individual itself.

Keywords : life transition, adulthood, working life

บทนำ

การศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ช่วงวัยผู้ใหญ่ (Transition to adulthood) มักมองการเปลี่ยนแปลงในชีวิตผ่านเหตุการณ์สำคัญๆ ได้แก่ การเรียนจบจากโรงเรียน การเข้าสู่ตลาดแรงงานอย่างเต็มตัว การสร้างครอบครัว การตั้งครุภักและเป็นผู้พ่อแม่ ซึ่งปัจจุบันสิ่งเหล่านี้ได้มีความสลับซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตมากมาย ไม่เพียงในสังคมตะวันตก แต่เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมตะวันออกอย่างประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เช่นกัน รวมทั้งประเทศไทย ประชากรมีการเปลี่ยนแปลงของเส้นทางชีวิต (Life course) ไปอย่างหลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงชีวิตในวัยรุ่นตอนปลายและวัยผู้ใหญ่ตอนต้น (Xenos et al., 2006) การเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมทำให้ประชากรได้รับโอกาสทางการศึกษามากขึ้น ช่วงเวลาของการเรียนในสถาบันศึกษายาวนานขึ้น คนแต่งงานช้าและมีลูกน้อยลง การเข้าสู่วัยผู้ใหญ่จึงมีความซับซ้อนมากขึ้น ทั้งในแง่เงื่อนไขกฎเกณฑ์และช่วงเวลา โดยเฉพาะกลุ่มผู้หญิง ที่ได้รับโอกาสทางการศึกษาและออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้น เป็นต้น (Nahar, Xenos, & Abalos, 2013) รวมทั้งเงื่อนไขทางสังคมได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำเนินชีวิตคนหนุ่มสาว เช่น การกำหนดเกณฑ์การเข้าเรียนของเด็ก การกำหนดอายุขั้นต่ำของการจ้างงานในกฎหมายแรงงาน การกำหนดอายุที่มีสิทธิได้รับใบอนุญาตขับขี่รถยนต์ เป็นต้น

ประชากรในช่วงอายุระหว่าง 20 - 39 ปี ถูกจัดว่าเป็นวัยผู้ใหญ่ตอนต้น (Early Adulthood) เครื่องหมายหรือสัญลักษณ์บางอย่างที่บ่งบอกสถานภาพความเป็นผู้ใหญ่ (Adulthood) ของบุคคลจึงมองได้หลายมิติ เช่น อายุ การเจริญเติบโตทางร่างกาย สภาวะเจริญพันธุ์ที่พร้อมมีลูก รวมทั้งข้อกำหนดทางสังคมอื่น ๆ เช่น การแต่งงาน การแยกบ้านที่อยู่อาศัยออกจากพ่อแม่ การทำงานเต็มเวลา การเป็นผู้พ่อแม่ ซึ่งนอกจากเกณฑ์ในแง่ร่างกายและสังคมแล้ว เกณฑ์ในแง่จิตใจ (Psychological aspects) ยังเป็นสิ่งที่นักวิชาการหลายคนพิจารณาควบคู่ไปด้วย ทั้งความสามารถในการตัดสินใจ ความสามารถในการดูแลตัวเอง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ การยอมรับมุมมองที่กว้างขึ้น การลดความเห็นแก่ตัว การรับผิดชอบในผลกระทกระทำของตนเอง (Sergiu-Lucian, Roth, & Hărăguș, 2014) ซึ่งสะท้อนความเป็นอิสระและการพัฒนาตนเองของบุคคลนั้น (Xenos et al., 2006) เช่น เยาวชนในสหรัฐอเมริกาให้ความเห็นว่าเงื่อนไขของการเป็นผู้ใหญ่ ประกอบด้วย การยอมรับรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง ความสามารถในการตัดสินใจอย่างเป็นอิสระ และการมีอิสระทางการเงินจากพ่อแม่หรือการหาเงินใช้ด้วยตนเอง (Arnett, 1997) สอดคล้องกับความคิดเห็นของกลุ่มนักศึกษาจีนที่เติบโตภายใต้บริบทวัฒนธรรมตะวันออก รวมทั้งยังให้ความสำคัญกับการควบคุมอารมณ์ตนเองและความกตัญญูที่ต้องดูแลพ่อแม่ด้วย ซึ่งนอกจาก

เป็นคุณค่าของการพึ่งพาตนเองได้ (Independence) และขยายขอบเขตไปดูแลคนในครอบครัวแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นการเชื่อมผสานอย่างบูรณาการ (Integration) กับบริบทวัฒนธรรมขงจื้อในสังคมจีนอีกด้วย (Nelson, Badger, & Wu, 2004)

การศึกษาพัฒนาการเข้าสู่ช่วงวัยผู้ใหญ่ พบว่า การก้าวออกจากวัยรุ่นเข้าสู่วัยผู้ใหญ่จะมีช่วงรอยต่อของพัฒนาการ ที่เรียกว่า ช่วงกำลังพัฒนาสู่การเป็นผู้ใหญ่ (Emerging adulthood) มักเกิดขึ้นในช่วงอายุระหว่าง 18 - 25 ปี เป็นช่วงกำลังระหว่างความเป็นวัยรุ่นกับวัยผู้ใหญ่ หลายคนรู้สึกตัวเองไม่ได้กับวัยรุ่นอีกต่อไป แต่ก็ยังไม่ยอมรับผิดชอบใดๆ เหมือนผู้ใหญ่ เพราะยังคงอยากทดลองทำสิ่งใหม่ ๆ และค้นหาตัวตน (Arnett, 2000) ช่วงอายุนี้อาจมีเหตุการณ์ของการเปลี่ยนแปลงในชีวิตหลายอย่าง เช่น การสำเร็จการศึกษา การเริ่มต้นชีวิตการทำงาน การแต่งงาน การเป็นพ่อแม่ เป็นต้น แม้หลายการศึกษาจะพบว่า เยาวชนไม่ได้มองว่าเหตุการณ์ชีวิตเหล่านั้นจะเป็นเกณฑ์สำคัญของการก้าวสู่ผู้ใหญ่ของพวกเขา (Arnett, 1998, 2000; Nelson et al., 2004) แต่การเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ชีวิตนั้น ๆ เป็นช่วงเปลี่ยนผ่านสำคัญที่บุคคลต้องเรียนรู้บทบาทใหม่ของหน้าที่ความรับผิดชอบใหม่ เช่น เมื่อสำเร็จการศึกษาและเข้าสู่ชีวิตการทำงาน บุคคลต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวเองให้เข้ากับองค์กรการทำงาน เพื่อนร่วมงาน รวมทั้งเงื่อนไขชีวิตที่จะเติบโตในสังคมการทำงาน ซึ่งเป็นก้าวสำคัญที่จะข้ามไปสู่การเป็นผู้ใหญ่ (Adulthood) ด้วยเงื่อนไขการเปลี่ยนผ่านคือ มีการเปลี่ยนแปลงภายในตนเอง (Internal standards) ในแง่ของการเติมเต็มตนเอง (Self-sufficiency) และการพึ่งพาตนเองได้ (Self-reliance) ซึ่งอาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ภายนอก (Outward events) เช่น การสำเร็จการศึกษาและเข้าสู่ชีวิตการทำงานอย่างเต็มเวลา เป็นต้น

ช่วงระยะเวลาของพัฒนาการสู่การเป็นผู้ใหญ่มีความแตกต่างกันออกไปตามบริบทวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ (Arnett, 2000) เช่น เยาวชนในสังคมตะวันตกจะมีช่วงเวลาของพัฒนาการนี้มากกว่า เพราะเมื่อจบการศึกษาในระดับหนึ่ง เยาวชนตะวันตกมักออกจากบ้านพ่อแม่เพื่อไปหาประสบการณ์ชีวิต บางคนเดินทางท่องเที่ยว บางคนไปทำงานหารายได้และค้นหาอาชีพที่ตนเองปรารถนา บางคนศึกษาต่อโดยแยกบ้านออกจากพ่อแม่ ซึ่งช่วงเวลาเหล่านี้เป็นช่วงที่บุคคลได้สัมผัสและเรียนรู้ประสบการณ์ชีวิตที่แตกต่างจากสิ่งที่เคยอยู่กับครอบครัว ผู้ที่ได้ผ่านเหตุการณ์ชีวิตแตกต่างกันย่อมเกิดการเปลี่ยนแปลงภายในตนเองและมีมุมมองต่อโลกภายนอกแตกต่างกันตามไปด้วย การก้าวสู่วัยผู้ใหญ่ของวัยรุ่นตอนปลายเป็นการเปลี่ยนผ่านของชีวิตที่สำคัญประการหนึ่ง การสำเร็จการศึกษาและเข้าสู่ชีวิตการทำงานจึงเป็นเหมือนเงื่อนไขหนึ่งที่มากกว่าตัวชีวิตความเป็นผู้ใหญ่ แต่เป็นก้าวสำคัญของพัฒนาการวุฒิภาวะในการเชื่อมต่อกับบริบทสังคมแวดล้อม

ที่กว้างขึ้น เพราะการเข้าสู่ชีวิตทำงานแบบเต็มเวลาเป็นเงื่อนไข เหตุการณ์สำคัญที่บ่งบอกได้ว่าบุคคลผู้นั้นก้าวข้ามชีวิตวัยรุ่นในรั้ว มหาวิทยาลัยออกไปเป็นผู้ใหญ่ในตลาดแรงงาน ไปประกอบอาชีพ ที่ตนเองเลือก มีรายได้ในการดูแลตนเอง มีอิสระในการตัดสินใจ จัดการชีวิตของตนเอง และมีอิสระทางการเงินจากพ่อแม่ระดับหนึ่ง การศึกษาในหลายประเทศ เช่น กรีซ (Galanaki & Leontopoulou, 2017) อิตาลี และญี่ปุ่น (Crocetti et al., 2015) พบว่า ผู้ที่ได้งาน ทำแบบเต็มเวลา (Full-time job) มีความเป็นผู้ใหญ่มากกว่า ผู้ที่ยังไม่ได้ทำงานประจำ โดยประสบการณ์ในงานมีผลต่อการ เปลี่ยนผ่านไปสู่ช่วงวัยผู้ใหญ่ของเยาวชน ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้ จึงมีเป้าหมายในการทดสอบความแตกต่างของมุมมองต่อชีวิตระหว่าง กลุ่มวัยรุ่นตอนปลายที่เป็นบัณฑิตจบใหม่จากร่วมมหาวิทยาลัยที่ได้ งานทำแบบเต็มเวลาแล้วกับบัณฑิตที่ยังไม่ได้ทำงาน โดยศึกษา มุมมองการให้ความสำคัญในชีวิตที่สะท้อนภาวะความเป็นผู้ใหญ่ (Adulthood) ได้แก่ การบริหารจัดการเวลา การบริหารการเงิน ส่วนบุคคล และการกำหนดเป้าหมายชีวิตและวางแผนไปสู่เป้าหมาย เป็นการสะท้อนมุมมองของตนเองในการเชื่อมต่อกับบริบทสังคมจริง ที่กำลังเผชิญ ซึ่งแตกต่างกันไประหว่างผู้ที่เข้าสู่ชีวิตการทำงาน แบบเต็มตัวกับผู้ที่ยังไม่มีประสบการณ์ในงาน ผลการศึกษาเป็น ข้อมูลสำหรับผู้ที่จะสำเร็จการศึกษาและพ่อแม่ผู้ปกครอง ในครอบครัว เป็นแนวทางในการตัดสินใจเพื่อการเติบโตของวุฒิภาวะ ความเป็นผู้ใหญ่ เพื่อการวางแผนในการเก็บเกี่ยวประสบการณ์ การทำงาน วางแผนศึกษาต่อ และวางแผนการเติบโตของชีวิต ในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อศึกษาการก้าวสู่วัยผู้ใหญ่ของวัยรุ่นตอนปลาย ที่สำเร็จการศึกษาจากร่วมมหาวิทยาลัยเข้าสู่ช่วงวัยทำงาน โดยวิเคราะห์ ความแตกต่างของมุมมองต่อชีวิตที่สะท้อนภาวะความเป็นผู้ใหญ่ เปรียบเทียบระหว่างบัณฑิตที่ยังไม่ได้ทำงานกับบัณฑิตที่ได้งานทำ แบบเต็มเวลาแล้ว

วิธีการศึกษา

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ได้จากข้อมูลการสำรวจ ความคิดเห็นบัณฑิตของสำนักงานวิชาศึกษาทั่วไป คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ที่ได้ดำเนินการจัดเก็บ ข้อมูลจากบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2561 และ ลงทะเบียนเข้ารับพระราชทานปริญญาบัตร เก็บข้อมูลในช่วงวันซ่อม รับพระราชทานปริญญาบัตร (วันที่ 9 - 10 พฤศจิกายน 2562) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย

ข้อคำถามแยกเป็น 2 ส่วนใหญ่ๆ คือ ส่วนข้อมูลของผู้ตอบ อาทิ เพศ คณะ หลักสูตร ประสบการณ์การทำงาน ลักษณะงาน เป็นต้น และส่วนข้อมูลเกี่ยวกับการให้ความสำคัญต่อทักษะ/ความสามารถ ที่จำเป็นในชีวิต จำนวน 38 ข้อคำถาม โดยเครื่องมือดังกล่าวได้ จัดทำเป็นแบบฟอร์มออนไลน์และให้ผู้ตอบแบบสอบถามสแกน QR Code ผ่านโทรศัพท์มือถือของตนเองในช่วงเริ่มต้นของการ ชักข้อ้อมพิธีรับพระราชทานปริญญาบัตร อนึ่งการตอบข้อมูลนี้ ไม่ต้องระบุชื่อ-สกุลหรือข้อมูลอื่นใดที่แสดงตัวตนของผู้ตอบ และ ให้อิสระในการกรอกข้อมูลด้วยตนเองจนจบก่อนช่วงการชักข้อ้อม มีบัณฑิตตอบข้อมูล จำนวนทั้งสิ้น 2,297 คน เป็นระดับปริญญาตรี จำนวน 1,769 คน คิดเป็นร้อยละ 77.0 ระดับปริญญาโท 492 คน คิดเป็นร้อยละ 21.4 และระดับปริญญาเอก 36 คน คิดเป็นร้อยละ 1.6 การวิเคราะห์ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการก้าวสู่วัยผู้ใหญ่ของวัยรุ่นตอนปลายที่สำเร็จการศึกษาจากร่วมมหาวิทยาลัย

เข้าสู่ช่วงวัยทำงาน จึงใช้ข้อคำถามที่สะท้อนภาวะความเป็นผู้ใหญ่ จำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ การบริหารจัดการเวลา การบริหาร การเงินส่วนบุคคล และการกำหนดเป้าหมายชีวิตและวางแผนไปสู่ เป้าหมาย กลุ่มเป้าหมายของการศึกษากำหนดเลือกเฉพาะบัณฑิต ระดับปริญญาตรี โดยปีการศึกษา 2561 มีบัณฑิตปริญญาตรี ลงทะเบียนเข้ารับพระราชทานปริญญาบัตร จำนวนทั้งสิ้น 2,683 คน และทุกคนได้รับโอกาสในการเข้าร่วมให้ข้อมูลการสำรวจนี้ อย่าง เท่าเทียม กลุ่มตัวอย่างได้ตอบแบบสอบถามกลับมา จำนวน 1,769 คน คิดเป็นร้อยละ 65.9 ในจำนวนนี้แยกเป็นหลักสูตร ปกติ (ร้อยละ 87.4) และหลักสูตรภาษาอังกฤษ (ร้อยละ 12.6) จากคณะ/สถาบันที่มีการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี จำนวน 6 คณะ/สถาบัน ได้แก่ คณะวิศวกรรมศาสตร์ (ร้อยละ 52.0) คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี (ร้อยละ 21.4) คณะวิทยาศาสตร์ (ร้อยละ 12.4) คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ (ร้อยละ 6.6) คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ (ร้อยละ 5.8) และสถาบันวิทยาการหุ่นยนต์ภาคสนาม (ร้อยละ 1.8) อนึ่ง การศึกษาวิเคราะห์นี้ได้ผ่านการประเมินจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี พระจอมเกล้าธนบุรี หมายเลข KMUTT-IRB-2020/0316/104

แนวทางการวิเคราะห์ที่ใช้การแจกแจงความถี่และค่าสัดส่วน ร้อยละในการอธิบายข้อมูล และใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน หลายตัวแปร (Multivariate Analysis of Variance: MANOVA) ในการทดสอบความแตกต่างของข้อมูลมุมมองต่อชีวิตซึ่งเป็นตัวแปร ตามหลายตัว ได้แก่ การบริหารจัดการเวลา การบริหารการเงิน ส่วนบุคคล และการกำหนดเป้าหมายชีวิตและวางแผนไปสู่เป้าหมาย ในตัวแปรอิสระซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ยังไม่ได้ทำงาน และกลุ่มที่ทำงานแล้ว

ผลการศึกษา

ผู้ตอบแบบสอบถามระดับปริญญาตรีทั้งหมด 1,769 คน เป็นหญิง 828 คน (ร้อยละ 46.81) ชาย 923 คน (ร้อยละ 52.18) และผู้ไม่ประสงค์ระบุเพศ 7 คน (ร้อยละ 1.02) โดยผู้สำเร็จการศึกษาเหล่านั้นเป็นบัณฑิตที่ทำงานแล้ว จำนวน 1,191 คน คิดเป็นร้อยละ 67.3 ผู้ที่ทำงานแล้วส่วนใหญ่ทำงานเป็นลูกจ้าง/พนักงานในองค์กร (ร้อยละ 93.8) ในจำนวนนี้ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 84.2) ทำงานอยู่ใน

องค์กรเอกชน ขณะที่ไม่ถึงร้อยละ 10 เป็นบัณฑิตที่ประกอบธุรกิจส่วนตัวและ/หรืออาชีพอิสระ (Freelance) (ร้อยละ 6.2)

เมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างเพศกับการมีงานทำ พบว่า เพศที่ต่างกันเข้าสู่สภาพการทำงานเต็มเวลาในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ไม่พบความแตกต่างระหว่างเพศกับการเข้าทำงาน (Chi-square = 0.485, df = 2, p = .785) ดังแสดงความถี่และร้อยละในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สถานภาพการทำงานของบัณฑิตที่เพิ่งสำเร็จการศึกษา จำแนกตามเพศ

สถานภาพการทำงาน	เพศ			รวม
	หญิง	ชาย	ไม่ประสงค์ระบุเพศ	
ยังไม่ได้ทำงาน	274 (33.1%)	297 (32.2%)	7 (38.9%)	578 (32.7%)
ทำงานแล้ว	554 (66.9%)	626 (67.8%)	11 (61.1%)	1,191 (67.3%)
รวม	828 (100%)	923 (100%)	18 (100%)	1,769 (100%)

สำหรับผู้ที่ยังไม่ได้ทำงานนั้น มีผู้ให้เหตุผลของการยังไม่ได้ทำงาน อันดับหนึ่ง คือ อยู่ระหว่างสมัครงาน/รอเรียกงาน/กำลังวางแผนกิจการงานของตัวเอง (ร้อยละ 38.5) รองลงมาในสัดส่วนใกล้เคียงกัน คือ มีการวางแผนเรื่องการเรียนต่อหรือกำลังเรียนต่อ

(ร้อยละ 37.9) นอกจากนี้ ยังมีอีกมีจำนวนถึง 1 ใน 4 ที่บอกว่ายังหางานที่ถูกใจไม่ได้ (ร้อยละ 23.6) ซึ่งเมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า เพศที่ต่างกันมีเหตุผลของการยังไม่ได้ทำงานไม่แตกต่างกัน (Chi-square = 4.293, df = 4, p = .368) ดังแสดงความถี่และร้อยละในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เหตุผลของการยังไม่ได้ทำงานหลังสำเร็จการศึกษา จำแนกตามเพศ

เหตุผลที่ยังไม่ทำงาน	เพศ			รวม
	หญิง	ชาย	ไม่ประสงค์ระบุเพศ	
ยังหางานที่ถูกใจไม่ได้	58 (23.0%)	67 (24.3%)	1 (14.3%)	126 (23.6%)
อยู่ระหว่างสมัครงานหรือรอเรียกงาน	103 (40.9%)	102 (37.0%)	1 (14.3%)	206 (38.5%)
วางแผนเรียนต่อหรือกำลังเรียนต่อ	91 (36.1%)	107 (38.8%)	5 (71.4%)	203 (37.9%)
รวม	252 (100%)	276 (100%)	7 (100%)	535 (100%)

การวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปร (Multivariate Analysis of Variance: MANOVA) เพื่อการทดสอบความแตกต่างของข้อมูลตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารจัดการเวลา การบริหารการเงินส่วนบุคคล และการกำหนดเป้าหมายชีวิตและวางแผนไปสู่เป้าหมาย ในตัวแปรอิสระซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ยังไม่ได้ทำงาน และกลุ่มที่ทำงานแล้ว ได้ผลการวิเคราะห์ตามลำดับดังนี้

ผลการตรวจสอบความเป็นเอกพันธ์ของเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วม (Variance-covariance matrices)

ของตัวแปรในกลุ่มที่ยังไม่ได้ทำงานและกลุ่มที่ทำงานแล้ว โดยการทดสอบ Box's M test พบว่า มีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Box's M = 36.285, F = 6.034, p = .000) แสดงว่า เมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของตัวแปรมีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มที่ยังไม่ได้ทำงานและกลุ่มที่ทำงาน อย่างไรก็ตาม เมื่อวิเคราะห์ความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวน (Homogeneity of variance) โดยการทดสอบ Levene's test พบว่า ความแปรปรวนไม่มีความแตกต่างกัน ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวน (Homogeneity of variance) โดยการทดสอบ Levene's test ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของมุมมองต่อชีวิตของกลุ่มตัวอย่างที่ยังไม่ได้ทำงานและกลุ่มตัวอย่างที่ทำงานแล้ว (n = 1,769)

ตัวแปร	กลุ่มที่ยังไม่ทำงาน (n = 578)		กลุ่มที่ทำงานแล้ว (n = 1,191)		Levene's Test (df = 1/1767)	
	M	SD	M	SD	F	P
การบริหารจัดการเวลา	3.29	0.643	3.46	0.612	0.222	.638
การบริหารการเงินส่วนบุคคล	3.16	0.724	3.33	0.642	0.340	.560
การกำหนดเป้าหมายชีวิตและวางแผนไปสู่เป้าหมาย	3.26	0.627	3.41	0.585	0.516	.473

ผลการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปร มุมมองต่อชีวิต ซึ่งทดสอบโดย Barlett's test of Sphericity พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 (Approx. Chi-Square = 1792.800, df = 3, p = .000) แสดงว่า กลุ่มตัวแปรมุมมองต่อชีวิต มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิเคราะห์ ความแปรปรวนหลายตัวแปร (Multivariate analysis of variance : MANOVA) ของกลุ่มตัวแปรมุมมองต่อชีวิต พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนของกลุ่มตัวแปร มุมมองต่อชีวิต ระหว่างกลุ่มที่ยังไม่ได้ทำงานและกลุ่มที่ทำงานแล้ว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในทางสถิติที่ระดับ .001 (Pillai's Trace = .020, F = 12.193, p = .000)

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม (Test of Between-Subjects Effects) ของกลุ่มตัวแปรมุมมองต่อชีวิต ทั้ง 3 ตัวแปร ได้ผลว่า คะแนนการให้ความสำคัญ

ต่อการบริหารจัดการเวลา การบริหารจัดการการเงินส่วนบุคคล และการกำหนดเป้าหมายชีวิตและวางแผนไปสู่เป้าหมาย ของกลุ่มที่ยังไม่ได้ทำงานและกลุ่มที่ทำงานแล้ว มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรมุมมองต่อชีวิต จำแนกตามกลุ่มที่ยังไม่ได้ทำงานและกลุ่มที่ทำงานแล้ว และผลการวิเคราะห์ ความแปรปรวนตัวแปรพหุนาม ดังแสดงในตารางที่ 3 และตารางที่ 4 ตามลำดับ

จากผลการตรวจสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มที่ยังไม่ได้ทำงานและกลุ่มที่ทำงานแล้ว ในกลุ่มตัวแปรมุมมองต่อชีวิต แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำงานแล้วมีความสำคัญกับการบริหารจัดการเวลา การบริหารจัดการการเงินส่วนบุคคล และการกำหนดเป้าหมายชีวิตและวางแผนไปสู่เป้าหมาย มากกว่ากลุ่มที่ยังไม่ได้ทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนามของมุมมองการต่อชีวิตของกลุ่มตัวอย่างที่ยังไม่ได้ทำงาน และกลุ่มตัวอย่างที่ทำงานแล้ว ($n = 1,769$)

Effect	Multivariate Test	Value	F	Hypothesis df	Error df	p
กลุ่มที่ทำงานแล้ว	Pillai's Trace	.020	12.19	3.000	1765.00	.000
	Wilks' Lambda	.980	12.19	3.000	1765.00	.000
	Hotelling's Trace	.021	12.19	3.000	1765.00	.000
	Roy's Largest Root	.021	12.19	3.000	1765.00	.000
Test of Between-Subjects Effects						
แหล่งความแปรปรวน	ตัวแปรตาม	Type III SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	การบริหารจัดการเวลา	11.071	1	11.071	28.586	.000
	การบริหารการเงินส่วนบุคคล	11.925	1	11.925	26.572	.000
	การกำหนดเป้าหมายชีวิตและวางแผนไปสู่เป้าหมาย	8.666	1	8.666	24.175	.000
ความคลาดเคลื่อน	การบริหารจัดการเวลา	684.358	176	.387		
	การบริหารการเงินส่วนบุคคล	793.006	176	.449		
	การกำหนดเป้าหมายชีวิตและวางแผนไปสู่เป้าหมาย	633.429	176	.358		
รวม	การบริหารจัดการเวลา	21175.000	176			
	การบริหารการเงินส่วนบุคคล	19782.000	176			
	การกำหนดเป้าหมายชีวิตและวางแผนไปสู่เป้าหมาย	20675.000	176			

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาความแตกต่างของมุมมองต่อชีวิตที่สะท้อนภาวะความเป็นผู้ใหญ่ ระหว่างบัณฑิตที่ทำงานแล้วกับบัณฑิตที่ยังไม่ได้ทำงานเป็นการศึกษาเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็นบัณฑิตใหม่ระดับปริญญาตรีที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2561 ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี จำนวน 1,796 คน โดยเก็บข้อมูลในช่วงข้อมูลรับพระราชทานปริญญาบัตร (วันที่ 9-10 พฤศจิกายน 2562) ซึ่งเป็นช่วงเวลาภายหลังเรียนจบหลักสูตรไปแล้ว 6 เดือน พบว่า ร้อยละ 67.3 เป็นผู้ที่ได้งานทำประจำแบบเต็มเวลาแล้วในจำนวนนี้พบว่า เพศชายและเพศหญิงมีส่วน

การได้งานทำไม่แตกต่างกัน รวมทั้งสัดส่วนของการตัดสินใจเรียนต่อ (กรณียังไม่ทำงาน) ก็ใกล้เคียงกันเช่นเดียวกัน แสดงให้เห็นถึงโอกาสทางการศึกษาและการเข้าถึงงานของเพศหญิงและเพศชายไม่แตกต่างกัน ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบัณฑิตระดับปริญญาตรี แม้ในอดีตสังคมไทยจะมีความคาดหวังในบทบาทของลูกชายและลูกสาวแตกต่างกัน โดยลูกชายควรต้องบวชเรียนเพื่อเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ ส่วนลูกสาวควรต้องแต่งงาน มีลูก และเลี้ยงดูพ่อแม่ (Limanonda, 1995) แต่เงื่อนไขของเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไป ทำให้บทบาทหญิงชายเปลี่ยนไปเช่นกัน โดยเฉพาะความเท่าเทียมของโอกาสทางการศึกษาและโอกาสในการทำงานนอกบ้านที่ดีขึ้น (Nahar et al., 2013)

อย่างไรก็ตาม การศึกษาพบว่า 1 ใน 3 ของกลุ่มตัวอย่างที่สำเร็จ การศึกษาระดับปริญญาตรี ยังไม่ได้เข้าสู่ตลาดแรงงาน แม้กลุ่มตัวอย่าง ของการศึกษาครั้งนี้จะจบจากสาขาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และ วิศวกรรมศาสตร์ ซึ่งเป็นกลุ่มสาขาที่อยู่ในความต้องการของตลาด แรงงานปัจจุบัน แต่ยังคงมีสัดส่วนไม่น้อยที่ยังไม่ได้รับเลือกให้เข้า ทำงาน บางคนยังหางานที่ถูกต้องไม่ได้ และจำนวนไม่น้อยที่ตัดสินใจ จะเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น แสดงให้เห็นภาวะก้ำกึ่งของช่วงกำลังพัฒนา สู่การเป็นผู้ใหญ่ (Emerging adulthood) ของผู้ที่เพิ่งสำเร็จ การศึกษาระดับปริญญาตรี บางคนอยู่ระหว่างการทดลองสมัครงาน บางคนได้โอกาสทดลองเข้ารับการสัมภาษณ์งานแล้วและอยู่ระหว่างการ ตอบรับ บางคนได้รับโอกาสในการทดลองทำงานและอาจมีการย้ายงาน/เปลี่ยนงานในช่วงเวลาสั้น ๆ ขณะที่บางคนยังไม่สามารถตัดสินใจเลือกสมัครงานได้เพราะยังหางานที่ถูกต้องไม่ได้ บางคนยังไม่สามารถค้นพบตัวเองและต้องการเวลาในการค้นหา จึงมองการศึกษาต่อเป็นทางเลือกของชีวิตแทน

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างผู้ที่ทำงานแล้วกับ ผู้ที่ยังไม่ได้ทำงาน ผลการศึกษายืนยันว่า ผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับ ปริญญาตรีที่ได้ทำงานแล้วกับผู้ที่ยังไม่ได้ทำงานมีมุมมองในการให้ ความสำคัญในชีวิตที่สะท้อนภาวะความเป็นผู้ใหญ่แตกต่างกัน โดยผู้ที่ทำงานแล้วให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการเวลา การบริหาร การเงินส่วนบุคคล และการกำหนดเป้าหมายชีวิตและวางแผน ไปสู่เป้าหมาย มากกว่าผู้ที่ยังไม่ได้ทำงาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ผู้ที่มี ประสบการณ์ในการทำงานแบบเต็มเวลาแล้วมีแนวโน้มของความ เป็นผู้ใหญ่ทั้งในแง่ของความรับผิดชอบ ความอิสระในการตัดสินใจ จัดการชีวิต (Xenos et al., 2006) รวมทั้งความสามารถในการพึ่งพา เงินหรือรายได้ของตนเอง (Arnett, 1997; Sergiu-Lucian et al., 2014) มากกว่าผู้ที่สำเร็จการศึกษาแล้วแต่ยังไม่ได้ทำงานหรือ รับผิดชอบในงานแบบเต็มตัว สอดคล้องกับการศึกษาในประเทศ อื่น ๆ เช่นกัน ที่พบว่า ผู้ที่ทำงานแบบเต็มเวลาหรือ Full-time Job มีความเป็นผู้ใหญ่มากกว่าผู้ที่ยังไม่ได้ทำงานแบบเต็มตัว (Crocetti et al., 2015; Galanaki & Leontopoulou, 2017) แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่ก้าวสู่วัย ผู้ใหญ่ตอนต้นได้เรียนรู้การให้ความหมายกับชีวิตในมิติต่าง ๆ โดยการศึกษาด้านคุณภาพในกลุ่มผู้ใหญ่อายุ 20-39 ปี ในเขต กรุงเทพมหานคร (จิตติณัฐ สมบัติหอม และ ภูญาพันธ์ เพ็ญชัย, 2560) ได้ข้อสรุปว่า กลุ่มตัวอย่างมีการสร้างความหมายในชีวิต ในมิติต่าง ๆ รวมทั้งการให้ความสำคัญกับเงินทอง การเติมเต็มทักษะ และประสบการณ์ในชีวิต โดยในช่วงเวลาหนึ่งแต่ละคนมีการสร้าง ความหมายได้มากกว่าหนึ่งรูปแบบขึ้นอยู่กับความเหตุการณ์ ชีวิตของแต่ละคน

บัณฑิตที่เข้าสู่ชีวิตการทำงานประจำแบบเต็มเวลาแล้วจะมีโอกาสได้เรียนรู้ประสบการณ์จริง มีแนวโน้มที่จะสามารถประเมิน ศักยภาพของตนเองและเชื่อมโยงกับบริบทงานที่ทำได้อย่างสอดคล้อง การก้าวสู่วัยผู้ใหญ่จะได้รับการพัฒนาเพื่อการเติบโตที่ไม่ใช่แค่เพียง

ในแง่ร่างกายและสังคมเท่านั้น แต่เป็นการเติบโตในความเข้มแข็ง ของวุฒิภาวะทางการรู้คิดและจิตใจด้วย ซึ่งทฤษฎีพัฒนาการทาง จิตสังคม (Psychosocial development) ของ Erikson มองว่า การพัฒนาจากวัยรุ่นสู่วัยผู้ใหญ่เป็นการเติบโตในการสร้างตัวตน (Identity) จากการเรียนรู้สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม (Erikson, 1959) การให้ความสำคัญกับบริบทที่สะท้อนภาวะ ความเป็นผู้ใหญ่จึงเป็นแรงผลักดันให้อ้อมให้บุคคลนั้นก้าวไปอย่าง อิสระในการวางแผนพัฒนาตนเองเพื่อให้เติบโตในชีวิตและอาชีพ มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเติบโตของคุณลักษณะภายใน ตัวบุคคลที่เรียกว่า Soft Skills ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลอย่างมาก ต่อการพัฒนาศักยภาพแรงงานเพื่อให้บุคคลได้งานที่ตนเองเลือก และประสบความสำเร็จในงานนั้น ๆ หรือที่เรียกว่า Employability (Nickson, Warhurst, Commander, Hurrell, & Cullen, 2012; Nusrat & Sultana, 2019; Shukla & Kumar, 2017; Yao & Tuliao, 2019) ทั้งนี้ เพราะทัศนคติของบุคคลนำไปสู่การเกิดพฤติกรรม (Ajzen & Fishbein, 1977) ดังนั้น เมื่อบุคคลตระหนักถึงความสำคัญ ของทักษะ/ความสามารถที่ตนเองควรต้องพัฒนา เพื่อสนับสนุนให้ เติบโตในงาน ก้าวหน้าในอาชีพ และความสำเร็จอื่น ๆ ในชีวิตอนาคต บุคคลนั้นจะมีแนวโน้มของการแสดงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ หรือแสดงให้เห็นถึงทักษะ/ความสามารถที่มี เช่น กระตือรือร้นเรียนรู้ ใฝ่ถามผู้อื่นเพื่อให้ได้คำตอบ พยายามคิดนอกกรอบเพื่อริเริ่มสิ่งใหม่ มีความรับผิดชอบและบริหารจัดการเวลาของตนเองให้มีประสิทธิภาพ เกิดความสมดุลระหว่างชีวิตส่วนตัวกับชีวิตการทำงาน เป็นต้น รวมทั้งมีการกำหนดเป้าหมายและจัดระเบียบตัวเองในการเดินไป สู่เป้าหมายนั้น (Bandura, 1988) เช่น การวางแผนการศึกษาต่อ อย่างมีทิศทาง หรือการออกแบบเส้นทางอาชีพของตนเองด้วย การวางแผนความก้าวหน้าในอาชีพ (Career Path) และ/หรือ การอบรมเพิ่มเติมในทักษะ/ความสามารถที่จำเป็นในงานต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาวิเคราะห์ครั้งนี้ได้ชี้ให้เห็นแนวโน้มของ การพัฒนาวุฒิภาวะความเป็นผู้ใหญ่ของบัณฑิตระดับปริญญาตรี ที่เข้าสู่ชีวิตการทำงานแบบเต็มตัว ซึ่งแตกต่างจากผู้ที่ยังไม่ได้ทำงาน ในช่วงอายุเดียวกัน อย่างไรก็ตาม การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์ ข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างเฉพาะกรณีของสถาบันการศึกษาแห่งเดียว เท่านั้น จึงควรต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมในบริบทของสาขาวิชาอื่น สถาบันการศึกษาอื่น และควรมีการออกแบบงานวิจัยที่มีการสุ่ม ตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของเยาวชนไทย ซึ่งควรครอบคลุมเยาวชน ในช่วงอายุเดียวกันที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษาด้วย เพื่อให้การอธิบาย ติความมีความชัดเจนยิ่งขึ้น รวมทั้งควรมีการติดตามศึกษาบัณฑิตที่ สำเร็จการศึกษาไปแล้วระยะเวลาหนึ่ง เพื่อศึกษาเส้นทางการเติบโต ของอาชีพและพัฒนาการของชีวิตวัยผู้ใหญ่ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ปติณัช สมบัติหอม และภิญญาพันธ์ เพี้ยชัย. (2560). มิติความหมายในชีวิตของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นในกรุงเทพมหานคร. ใน เอกสารการประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยในบัณฑิตศึกษา ระดับชาติและนานาชาติ 2560 วันที่ 10 มีนาคม 2560. มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น. หน้า 1210 - 1221.
- Ajzen, I., & Fishbein, M. (1977). Attitude-behavior relations: A theoretical analysis and review of empirical research. *Psychological Bulletin*. 84(5): 888-918. doi:10.1037/0033-2909.84.5.888
- Arnett, J. J. (1997). Young People's Conceptions of the Transition to Adulthood. *Youth & Society*. 29(1): 3-23. doi:10.1177/0044118x97029001001
- Arnett, J. J. (1998). Learning to stand alone: The contemporary American transition to adulthood in cultural and historical context. *Human Development*. 41(5-6): 295-315. doi:10.1159/00022591
- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood. A theory of development from the late teens through the twenties. *Am Psychol*. 55(5): 469-480.
- Bandura, A. (1988). Self-Regulation of Motivation and Action Through Goal Systems. In *Cognitive Perspectives on Emotion and Motivation*. Hamilton V., Bower G. H. & Frijda N. H., Eds. Dordrecht: Springer Netherlands. pp. 37-61.
- Crocetti, E., Tagliabue, S., Sugimura, K., Nelson, L. J., Takahashi, A., Niwa, T., . . . Jinno, M. (2015). Perceptions of Emerging Adulthood: A Study With Italian and Japanese University Students and Young Workers. *Emerging Adulthood*. 3(4): 229-243. doi:10.1177/2167696815569848
- Erikson, E.H. (1959). *Identity and he life cycle: selected papers*. Oxford: International Universities Press.
- Galanaki, E., & Leontopoulou, S. (2017). Criteria for the Transition to Adulthood, Developmental Features of Emerging Adulthood, and Views of the Future Among Greek Studying Youth. *Europe's journal of psychology*. 13(3): 417-440. doi:10.5964/ejop.v13i3.1327
- Limanonda, B. (1995). Families in Thailand: Beliefs and Realities. *Journal of Comparative Family Studies*. 26(1): 67-82.
- Nahar, Q., Xenos, P., & Abalos, J. (2013). The Changing Transitions to Adulthood across Southeast Asia: A Census Approach to Cross-National Comparisons. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*. 646 (March 2013): 42-68.
- Nelson, L. J., Badger, S., & Wu, B. (2004). The influence of culture in emerging adulthood: Perspectives of Chinese college students. *International Journal of Behavioral Development*. 28(1): 26-36. doi:10.1080/01650250344000244
- Nickson, D., Warhurst, C., Commander, J., Hurrell, S. A., & Cullen, A. M. (2012). Soft skills and employability: Evidence from UK retail. *Economic and Industrial Democracy*. 33(1): 65-84.
- Nusrat, M., & Sultana, N. (2019). Soft skills for sustainable employment of business graduates of Bangladesh. *Higher Education, Skills and Work-Based Learning*. 9(3): 264-278.
- Sergiu-Lucian, R., Roth, M., & Hărăguș, T.-P. (2014). Emerging Adulthood in Romania: Comparison between the Perceptions Twelfth Graduates and Students about Maturity. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 149(2014): 803-807. doi:10.1016/j.sbspro.2014.08.318
- Shukla, A., & Kumar, G. (2017). Essential Soft Skills for Employability - A Longitudinal Study. *Advances in Economics and Business Management (AEBM)*. 4(6): 362-367.
- Xenos, P., Achmad, S., Lin, H., Luis, P., Podhisita, C., Raymundo, C., & Thapa, S. (2006). Delayed Asian Transitions to Adulthood. *Asian Population Studies*. 2(2): 149-185. doi:10.1080/17441730600923117
- Yao, C. W., & Tuliao, M. D. (2019). Soft skill development for employability: A case study of stem graduate students at a Vietnamese transnational university. *Higher Education, Skills and Work-Based Learning*. 9(3): 250-263.